

Column Jan Pronk

Nood breekt wet

Het kabinet heeft lang gesteggeld over de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. Het was een gênante vertoning. Dat politici met een kabinetscrisis dreigen over noodhulp aan vluchtelingen, is een dieptepunt in de Nederlandse politiek.

De uitkomst van het beraad - uitgeprocedeerde asielzoekers krijgen bed, bad en brood, mits zij zich bereid verklaren mee te werken aan spoedige uitzetting - was niet eens het meest gênante aspect. Het is humaniteit op zijn smalst, extra benadrukt door de beperking van de opvang tot slechts enkele plaatsen in Nederland en de dreiging dat gemeenten die zich verzetten, worden beboet. Bolkestein gaat dat niet ver genoeg. Hij stelt voor dat burgemeesters van die gemeenten worden ontslagen.

Zo ver zal het niet komen. Eerst moet de Raad van State zich uitspreken. Weliswaar heeft de Raad inzake het vreemdelingenrecht geen goed record, maar enige matiging ligt in de rede. Gemeenten blijven zich verzetten uit humanitaire overwegingen, en omdat rondzwerven leidt tot verstoring van rust en orde. Particulieren blijven hulp bieden, zowel overdag als 's nachts. Dat is waarschijnlijk de reden waarom de PvdA akkoord ging: in de praktijk zal het zo'n vaart niet lopen.

Zijlstra, opvolger van Bolkestein als fractievoorzitter van de VVD, had veel verder willen gaan. VVD-kamerlid Azmani wil het Europese asielbeleid afschaffen en de grenzen sluiten, zodat vluchtelingen niet meer voor opvang en onderdak in Europa terecht kunnen. Azmani is een *backbencher*, maar hij sprak, aldus Zijlstra, namens de hele fractie. De boodschap is duidelijk: vluchtelingen moeten wegblijven, Europa kan het niet meer aan, Nederland is vol en het kost te veel geld. Diezelfde Zijlstra stelde de bij moord betrokken crimineel Holleeder - 'die doet tenminste wat de rechter zegt' - ten voorbeeld aan asielzoekers die vluchtten voor dictators met bloed aan de handen. Zijlstra pleitte recentelijk ook voor minder kritiek op dictators: 'We moeten niet schuwen samen te werken met dictators die de rust bewaren.' Bolkestein voegde eraan toe dat in een land als Libië, waar onrust is ontstaan nadat dictator Gaddafi was afgezet, militair moet worden geïntervenieerd om de vluchtelingenstroom naar Europa te stoppen. 'Dan zeggen al die volkenrechtgeleerden natuurlijk dat we eerst langs de Verenigde Naties moeten. Maar ik zeg: nood breekt wet.'

Gênanter dan de uitkomst van de twist over bed, bad en brood is de sfeer die wordt opgeroepen, de manier waarop opi-

Wiens rust is in het geding, wiens nood en wiens wet?

nieleiders over mensen spreken. Wiens rust is in het geding, wiens nood en wiens wet? Gaat het om de rust in Eritrea, opgelegd met harde hand, of om onze gemoedsrust? Bekommeren we ons om de nood van mensen die met gevaar voor eigen leven zijn gevlucht, of om onze eigen begrotingsperikelen, ontstaan toen we op te grote voet leefden en de banken hun gang lieten gaan? Gaat het om wetten die we maakten om steeds meer mensen buiten de deur te houden, of om wetten gebaseerd op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens?

Politici zeggen telkens dat het aan de rechter is om vast te stellen of een vluchteling is uitgeprocedeed, dat zo'n uitspraak moet worden gerespecteerd en dat de vluchteling 'dus' moet vertrekken. Maar die politici vergeten er bij te zeggen, dat zij een jaar of wat geleden wetten en regels hebben gemaakt om het de rechter onmogelijk te maken zich uit te spreken over een asielverzoek. De rechter krijgt het vluchtelingendossier niet te zien en mag slechts toetsen of er formele fouten zijn gemaakt door de vreemdelingendiensten en de IND. Inderdaad: nood breekt wet, en we zijn graag geneigd de wet bij te buigen, wanneer ons dat van pas komt.

Intussen zijn honderden vluchtelingen verdronken op de Middellandse Zee. We hebben dat in de hand gewerkt door de Europese reddingsoperatie tot een derde terug te schroeven, want we vreesden voor een aanzuigende werking. Nood brak wet.

Ik heb niemand horen dreigen met een kabinetscrisis over een operatie om echt hulp te bieden aan vluchtelingen uit Syrië, Eritrea en de Sahel. Het hele dossier inzake vreemdelingen, vluchtelingen en asielzoekers staat bol van hypocrisie: 'nood breekt wet'; 'de rechter heeft gesproken'; 'aanziigende werking'; 'Europa wordt door hordes overlopen'. Op de sociale media bouwen burgers de opinieleiders na. Iemand twitterde de foto van een verdronken meisje als screensaver te gebruiken: 'Good riddance.'

Er is een tijd geweest dat vanuit Nederland een ander geluid klonk in Europa. We bekommerden ons om slachtoffers van oorlog, onderdrukking en armoede. We probeerden consequent te zijn en solidair. Dat werd opgemerkt. We lopen opnieuw voorop, maar nu in tegenovergestelde richting. Ook dat is niet onopgemerkt gebleven.

© Leonard Früstle